

PÆDAGOGISK GRUNDLAG

AUGUST 2024

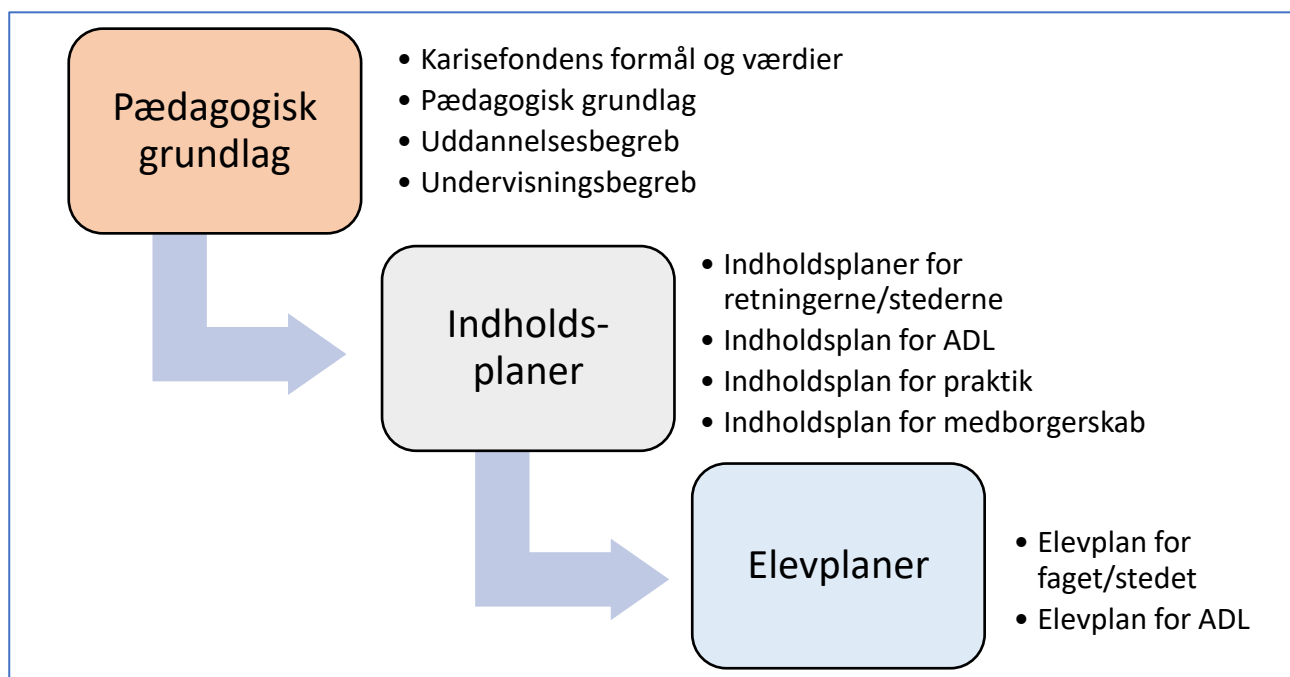
Introduktion

Karisefonden iværksatte i begyndelsen af 2024 et udviklingsarbejde omkring fondens stu-tilbud. Arbejdet tog sit afsæt i Karisefondens formål og værdier og som et helt grundlæggende element var første opgave at beskrive og tydeliggøre vores pædagogiske afsæt. Et afsæt og et grundlag, som skulle sætte sig præg på de konkrete redskaber, som skulle udarbejdes.

Nu foreligger der et pædagogisk gennemarbejdet grundlag, hvorpå der er udarbejdet Indholdsplaner, som så munder ud i individuelle Elevplaner.

I nærværende samling findes de pædagogiske dokumenter, der er udarbejdet.

Oversigtsmæssigt ser det vores udviklingsarbejde sådan ud:

Pædagogisk grundlag

Alle mennesker har behov for at få mulighed for at medvirke så selvstændigt og engageret som muligt i samfundets forskellige fællesskaber. At de kan blive til og danne sig i mødet med andre frie mennesker og ansvarlige borgere. At de – livet igennem – kan blive klogere på sig selv som menneske, på samfundet og verden.

Derfor arbejder Karisefonden helt grundlæggende pædagogisk-metodisk med at udvikle, udforme og udvide dannende og uddannende fællesskaber som støtte og hjælp for de unges hele menneskelige udvikling. Disse fællesskaber er ikke forsøgt isolerede fra det fælles liv i samfundet, men bliver i videst mulige omfang placeret midt i samfundet, så Karisefondens fællesskaber kan fungere som dannende mødesteder. Her møder vores unge samfundet og gør erfaringer med verden, dens mennesker og ting – herunder gøre erfaringer med dem selv som mennesker, der hører til i samfundet og dets forskellige fællesskaber. Men hvad der er lige så vigtigt: Her møder samfundet vores unge og deres bidrag til samfundet for at de kan blive klogere på verden, dens mennesker og ting. På den måde har Karisefonden ikke blot en pædagogisk opgave, men tillige en samfundsmæssig-politisk opgave: Aktivt at bidrage til udviklingen af et mere menneskeligt samfund med plads til alle, der har brug for at danne og uddanne sig, som har brug for at medvirke og bidrage – så meget som muligt og livet igennem.

Karisefondens pædagogiske praksis udspiller sig primært med udgangspunkt i en lang række pædagogisk arrangerede fællesskaber, som knytter sig til fondens uddannelsessteder, bosteder og arbejdssteder: Undervisningens fællesskaber, husets fællesskaber, arbejdspladsens fællesskaber og fritidslivets fællesskaber.

I dette pædagogisk arrangerede fælles liv drejer det sig om først og fremmest om at møde hver enkelt ung eller voksen som et menneske, der har behov for pædagogisk meningsfuld hjælp, omsorg og støtte til at udvikle og danne sig som selvbestemmende, frie mennesker og ansvarlige medbestemmende borgere.

Fondens overordnede pædagogiske formål er således at bidrage til et aktivt, fælles og meningsfuldt liv for alle – uanset deres forskellige forudsætninger og behov. Derfor udvikles og tilpasses pædagogisk praksis på Karisefonden i videst muligt omfang i et konkret samspil med hvert enkelt menneske – og aldrig blot med afsæt i abstrakte, forudbestemte metoder eller koncepter. Den konkrete udformning af pædagogisk praksis på Karisefonden forsøges således altid udformet og tilrettelagt med udgangspunkt i konkret pædagogisk meningsfuld og taktfuld interaktion og dialog med hvert enkelt menneske. Pædagogisk anerkendelse af og respekt for hvert enkelt menneskes forudsætninger og behov – hvad enten der er tale om helt særlige, individuelle behov eller almene, fællesmenneskelige behov for dannelse og uddannelse - former og kendetegner enhver pædagogisk handling i fondens pædagogiske praksis.

I Karisefondens praksis arbejdes der således helt grundlæggende ud fra et alment pædagogisk perspektiv. Et perspektiv, der primært har fokus på at udvikle almene menneskelige evner og interesser, men som samtidig aktivt inddrager, udvikler og tilpasser socialpædagogiske og specialpædagogiske metoder i forhold til den enkelte unges særlige forudsætninger og behov. På Karisefonden ses og mødes man først og fremmest menneske – og ikke som diagnose.

Her arbejdes der altså ikke blot med et snævert udvalg af på forhånd bestemte metoder. I stedet arbejdes der i pædagogisk praksis systematisk og professionelt med at sammensætte og udvikle pædagogisk meningsfulde metoder, der understøtter og beforder den enkelte unges hele udvikling på vejen mod at blive et så selvbestemmende, medvirkende og medbestemmende menneske som overhovedet muligt. Se eksempler herunder på forskellige **faglige tilgange**, som inspirerer og anvendes i den pædagogiske tilrettelæggelse af tilbuddet til den enkelte.

På Karisefonden lærer man ikke gennem abstrakt belæring, men gennem det at øve sig og gøre erfaringer sammen med andre i hverdagslivets forskellige former for praktisk samvær og mellemmenneskelige omgang. Derfor udgør vores pædagogisk arrangerede fællesskaber Karisefondens pædagogisk-metodiske grundarkitektur. Det er gennem disse fællesskabers mange forskelligartede muligheder for øvende medvirken i hverdagslivets pædagogisk arrangerede gentagelser, at hvert enkelt menneske og dets helt særlige medvirken i et fælles menneskeligt liv får mulighed for at opleve anerkendelse som værdifuld og betydningsfuld - for sig selv og andre.

Karisefondens pædagogisk-metodiske grundfigur bygger således på aktiv anerkendelse af hvert enkelt menneskes mulighed og interesse for at danne og uddanne sig gennem øvende medvirken i et meningsfuldt fælles liv på arbejdet, på studiet, i hjemmet og fritiden.

Faglige tilgange, som inspirerer:

- Ressourceorienteret tilgang
- Social læringstilgang
- Kommunikationspædagogisk tilgang
- Anerkendende tilgang
- Strukturpædagogisk tilgang
- Relationspædagogisk tilgang

Uddannelse som opdagende og selvvirksom medvirken i praktiske fællesskaber

Et forsøg på pædagogisk transformation af et (måske) ikke-pædagogisk orienteret og begrundet uddannelsesbegreb. Eller: et forsøg på en pædagogisk udvidelse af STU-lovens uddannelsesbegreb:

Karisefondens STU hviler på et begreb om pædagogisk meningsfuld uddannelse. Det betyder, at uddannelse her bliver forstået som dannende aktiviteter, der systematisk arrangeres, så de sigter på at bidrage til kontinuerlig udvikling og udvidelse af elevens faglige, sociale og personlige kompetencer gennem hver enkelt elevs selvvirksomme medvirken i pædagogisk arrangerede praksisfællesskaber: Uddannelsens fællesskaber, arbejdspladsens fællesskaber, husholdningens fællesskaber, fritidslivets fællesskaber. Disse fællesskaber er pædagogisk arrangerede i den betydning, at de er tilrettelagte og udformet, så den enkelte elev – gennem fri og interessebaseret medvirken i disse praksisfællesskaber – får mulighed for at gøre dannende erfaringer. Der er her tale om en erfaringsdannelse, der åbner for lyst og mod til at gøre nye erfaringer og lære om sig selv og verden, dens mennesker, dens ting og sager i en konkret, praktisk og pædagogisk arrangeret omgang med disse.

Karisefondens forskellige uddannelsesaktiviteter orienteres og begrundes således i en klar og tydelig forståelse af uddannelse som en pædagogisk-systematisk organiseret sammenhæng af dannende aktiviteter, der gennem hele uddannelsesforløbet kontinuerligt skal udvikle bidrag til udvikling og udvidelse af elevens grundlæggende evner og kompetencer. Faglige, sociale og personlige såvel som økonomiske, politiske, æstetiske, etiske og uddannelsesmæssige kundskaber og færdigheder, der bidrager til, at eleven som fremtidig voksen får mulighed for at leve og medvirke i et helt menneskeligt liv på en måde, der er så selv- og medbestemmende som muligt, så virksomt og levende som muligt, så nyttigt og produktivt som muligt.

Her fremhæves således den forståelse, at uddannelse hverken først og fremmest orienteres og begrundes af forestillinger om individets trivsel, lykke, tryghed eller tilpasning til en allerede forudbestemt fremtid – men som i stedet orienteres og begrundes af forestillingen om det menneske, der har behov for at uddanne sig i ovennævnte forstand. En forståelse af uddannelse, hvor man i videst mulige omfang opfordres til at opdage, udvikle og udvide sine almene og særlige lærings- og dannelsesmuligheder, et realistisk selv- og verdensforhold og et sted, hvor man øver sig på at sætte gode mål – for sig selv og sammen med andre.

Et pædagogisk undervisningsbegreb

Karisefondens undervisningsbegreb tager udgangspunkt i en handlingsteoretisk (praxelogisk¹) forståelse af pædagogik og didaktik².

På Karisefonden forstår vi undervisning som en pædagogisk handlingsform. Undervisning er således altid tænkt, udformet og beskrevet som pædagogisk meningsfuld aktivitet. Undervisning er en pædagogisk-didaktisk reflekteret og arrangeret social handling. I denne forstand har undervisning karakter af pædagogisk meningsfuld "samtale" eller "møde" i bredeste forstand³. Undervisning er således forstået en del af en hel og fælles menneskelig praksis (pædagogik), hvorfor undervisning aldrig blot kan forstås som en teknisk/instrumentel aktivitet, men altid medtænker og viser sig som et produktivt frit, legemligt, historisk og sprogligt fænomen. I den forstand er undervisning en almen menneskelig omgangsform – eller medium (scene) for menneskeligt samvær.

Undervisning "viser noget" eller "peger på noget", der antages at være betydningsfuldt for elevens dannelse og uddannelse som menneske og som borger. I pædagogisk forstand er undervisning således en pædagogisk handlingsform: At vise nogen (eleven) noget betydningsfuldt (indhold/etik) på en sådan måde, at det viste kan gentages (form/tid/etik) af eleven som noget meningsfuldt (interesse/etik), dvs. ind- og udøves (medvirken) på en sådan måde, at det viste senere vil kunne varieres og udvikles selvstændigt med henblik på senere at kunne varieres, udvikles selvstændigt og blive til som meningsfulde dele af en hel menneskelig persons praktiske liv – som frit menneske og ansvarlig borger (etik).

Undervisning, didaktik og etik – en pædagogisk begrundet sammenhæng

Spørgsmålene om, hvordan undervisningens indhold, form og tid vælges, udformes og arrangeres, er aldrig blot spørgsmål om undervisningsteknik, men også altid et pædagogisk-etisk spørgsmål. Derfor retter den pædagogisk-didaktiske overvejelse og beslutning sig aldrig blot mod spørgsmålet om undervisningens **hvordan**, men også altid mod spørgsmålet om undervisningens **hvorfor**.

I virkeligheden kan disse to sider af undervisning som pædagogisk meningsfuld handling ikke adskilles, og det skal her fastholdes, at spørgsmålet om undervisningens **hvordan** også altid rummer spørgsmålet om undervisningens **hvorfor** – og omvendt. Der er således både en teknisk og en etisk side og deres sammenhæng på spil i overvejelser og beslutninger vedrørende underviserens valg af indhold, form og tid.

---

¹ Praxeologi: læren om praksis, pædagogik forstået som almen menneskelig praksis, pædagogisk teori som praktisk teori, pædagogik som en praktisk videnskab dvs. om og for pædagogisk praksis .... Se Dietrich Benner, Leo Komischke-Konnerup, Alexander von Oettingen, Wolfdietrich Schmied-Kowarzik, Klaus Prange ...

² Didaktik: læren om undervisningens og andre pædagogiske arrangementers formål, form, indhold, tid og etik. Her forstås didaktik som en pædagogisk del-disciplin, der lader sig orientere og begrunde af et praxeologisk (be)stemt begreb om pædagogik og som derfor også altid knytter sig til og tager udgangspunkt i pædagogisk meningsfulde formål. Didaktikkens centrale opgave er den pædagogiske handlingens forud- og eftertanke .... se fx Carl Aage Larsen, Klaus Prange ....

³ Pædagogisk-didaktisk set kan og bør såvel "samtalen" som "mødet" have mange forskellige udtryk og former. Her drejer det sig om at arrangere eller iscenesætte et pædagogisk meningsfuldt "sted", (rum og/eller lokalitet) et sted med et pædagogisk formål. Altså et sted der er arrangeret således at det opfordrer eleven til selv at medvirke i udviklingen af dannelsesbidrag – både i forhold egen og andres dannelse. Dannelse handler ikke blot om at kunne og ville opføre sig eller handle på den ene eller anden måde. Først og mest handler dannelse om den livslange udvikling af et meningsfuldt selv- og verdensforhold, for at eleven gradvist kan udvikle en forståelse af sig selv og verden, dens mennesker og ting som en meningsfuld sammenhæng eller orden.

Læring – pædagogisk set

Pædagogisk set er læring ikke undervisningens resultat, men omvendt: Læring er undervisningens forudsætning, undervisningens driftspræmis, ikke dens resultat. Læring forstås således som en antropologisk konstant, dvs. den hører med til menneskets naturlige udrustning og fremhæver/understreger den måde, hvorpå den hører med til måden, hvorpå mennesket er i verden. I modsætning til pædagogisk praksis er læring usynlig, individuel og sker af sig selv. Ligesom hjertet, nyrerne og leveren arbejder af sig selv, behøver læring ingen pædagogisk opfordring for at ske.

Læringsevnen er del af menneskets naturlige udrustning. Pædagogiske handlinger, fx undervisning kan alene forsøge at forme den læring, der sker under alle omstændigheder (didaktik og etik). Pædagogisk meningsfulde forsøg på at forme elevens læring kræver til gengæld pædagogisk opfordring, fordi denne formning kun kan og bør (etik) ske gennem elevens anerkendelse og medvirken i disse forsøg på at forme elevens lærings- og dannelsesprocesser.

Kun hvad, der kan gentages, kan læres: Uden gentagelser ingen læring! Derfor er læringens tid langsom.⁴

Håndværk - gentagelse, erfaring, eksperiment, forståelse og tid

Pædagogisk set er undervisning et håndværk:

Læreren peger på det betydningsfulde, man vil vise eleven med henblik på, at eleven gentager det viste for at eksperimentere, øve og gøre erfaringer med det viste. Derigennem kan eleven gradvist at *danne sig* forestillinger om og udvikle forståelse af det viste og opdage dets betydning.

Forstået som håndværk er også pædagogikkens tid langsom.⁵

---

⁴ Se Klaus Prange

⁵ Klaus Prange, Richard Sennett

Undervisningsbegreb og fem didaktiske principper – kort fortalt

Karisefondens undervisningsbegreb:

Karisefondens undervisning orienteres og begrundes af et pædagogisk forstået undervisningsbegreb, dvs.:

- a) undervisning er også altid en form for samvær, social aktivitet.
- b) undervisning handler om at vise eleven noget betydningsfuldt, så eleven kan gentage og fremvise det viste med henblik på en dag at kunne variere og personliggøre dette.

Fem didaktiske principper:

Indføring til medvirken i fællesskaber!

Enhver undervisning og dens pædagogisk tilrettelagt samvær er altid tænkt og udformet, så der - i form og indhold – sigtes på en trinvis indføring til selvstændig medvirken i samfundets mange forskellige fællesskaber. Hvad der senere skal leves i fællesskab må læres i fællesskab: Man lærer om menneskets fælles liv gennem medvirken i dette liv!

Alle mennesker kan lære!

Enhver undervisning og dens pædagogisk tilrettelagte samvær er – i form og indhold – altid tænkt og udformet, så den enkelte elevs menneskelige lærings- og dannelsesnatur anerkendes, opfordres og udvikles. Alle mennesker kan lære og danne sig livet igennem, og derfor er pædagogisk praksis en usikker og krøllet affære!

Dannelse gennem fællesskaber!

Enhver undervisning og dens pædagogisk tilrettelagte samvær er – i form og indhold – altid tænkt og udformet som opfordringer til eleven om at udvikle hendes evne, mod og vilje til selvstændigt og ansvarligt at medvirke i fællesskaber. Menneske bliver man aldrig alene, men altid gennem social interaktion!

Alle aktiviteter kan være dannelseanledninger!

Enhver undervisning og dens pædagogisk tilrettelagte samvær er – i form og indhold - tænkt og udformet, så den aktivt anerkender det princip, at alle menneskelige evner, aktiviteter og interesser kan være dannende og uddannende. Alle menneskelige aktiviteter kan være anledninger til dannelse og uddannelse – hvis de tænkes og udformes sådan!

Udvikling gennem gentagelse!

Enhver undervisning og dens pædagogisk tilrettelagte samvær er – i form og indhold – altid tænkt og udformet, så den muliggør og inviterer til pædagogisk meningsfulde gentagelser, dvs. muliggør elevens øvende selv- og medvirksomhed. Kun hvad der kan gentages kan for alvor læres og bidrage til elevens dannelse og uddannelse!